

Eğitim Fakültesi ve Pedagojik Formasyon Sertifika Programlarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Yeterliklerine Yönelik Görüşleri*

Eylem YALÇIN İNCİK¹, Cenk AKAY²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerine yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın katılımcıları, Mersin Üniversitesi pedagojik formasyon programı ve Eğitim Fakültesi 4. sınıflarında öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşan 500 kişilik bir gruptur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından MEB'in öğretmen yeterlikleri temel alınarak geliştirilen bir anket ve iki açık uçlu sorudan oluşan bir açık uçlu soru formu ile elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının kendilerini en çok yeterli buldukları alt yeterlikler; öğrencilere değer verme-anlama ve saygı gösterme iken pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının kendilerini en çok yeterli buldukları alt yeterlikler öğrencilere değer verme ve ulusal ve evrensel değerlere önem vermedir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen yetiştirme, öğretmen yeterlikleri, öğretmen adayı.

Education Faculty and Pedagogical Formation Programme Prospective Teachers' Opinions Towards Teaching Profession Competencies

ABSTRACT

It is aimed to determine the opinions of the prospective teachers towards teaching profession competencies. 500 prospective teachers from the 4th grade of the education faculty and pedagogical formation programme formed the research study group. The data of the research were collected via a questionnaire which was created by the researchers based on the teaching profession competencies of Ministry of National Education. According to the findings of the research; the sub-competencies that the prospective teachers from education faculty found themselves most sufficient have been dignifying, understanding, respecting students while the sub-competencies that prospective teachers from pedagogical programme found themselves most sufficient have been dignifying students and dignifying national, global values.

Keywords: Teacher training, teaching profession competencies, prospective teacher.

¹Bu çalışmanın bir kısmı, 15-16 Mayıs 2014'te Hacettepe Üniversitesi'nde düzenlenen IV. Öğretmen Yetiştirme Politika ve Sorunları Uluslar Arası Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, e-posta: eylemencik@mersin.edu.tr.

²Yrd. Doç., Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, e-posta: cenkakay35@hotmail.com

GİRİŞ

Günümüzde her alanda egemen olan temel olgu bilgidir. Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler entelektüel bilgi ve becerilere sahip nitelikli vatandaşlara olan ihtiyacı da gittikçe artırmaktadır. İş gücünü oluşturan bireylerin yetiştirilmesini sağlayan bir sistem olarak ele alındığında eğitim; ekonomik büyümenin, kalkınmanın ve gelişimin sacayaklarından birisi olarak görülmektedir. Nitelikli insan gücü yetiştirmede eğitimin değeri, özellikle bu yüzyılın son çeyreğinde daha fazla anlaşılmıştır. Bununla birlikte ekonomik büyümeyi, sosyal değişmeyi ve demokratikleşmeyi kapsayan kalkınma sürecinin bir eğitim sorunu olduğu bilim çevrelerinde kabul görmüş bir görüştür (Saracaloğlu, 1992).

Eğitim sistemlerinden beklenen, bireyleri yaşadıkları toplumun ve toplumun bağlı olduğu çağdaş dünyanın uyumlu birer üyesi haline getirerek onları çağın gerekli kıldığı niteliklerle donatmaktır. Eğitim sistemini oluşturan öğelerin özellikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri irdelendiğinde, bu yapının en önemli ve etkili aktörlerinden birisinin öğretmen olduğu görülmektedir. Eğitim sektörü ile ilgili olan, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde bir uğraş alanı şeklinde tanımlanan (Hacıoğlu ve Alkan, 1997) öğretmenlik mesleği bilgi toplumunun gerektirdiği insan gücünü yetiştirme sorumluluğunu üstlenmesi açısından en temel mesleklerden birisi olarak nitelendirilmektedir (Goodson & Hargreaves, 2005). Çünkü öğretmen; geliştirilen devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikaları etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan yararlanan aynı zamanda da bu çalışmalarla iç içe olup onlara kaynak sağlayan kişi konumundadır (Varış, 1973).

Mesleki yeterlilik, mesleki yönden bir mesleğin başarılı bir biçimde yerine getirilebilmesi için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (Gül, 2000). Öğretmen yeterlikleri ise öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2008: VIII). Öğretmen nitelikleri, eğitim ve öğretimin kalitesini etkileyen önemli bir unsurdur. Bir meslek olarak öğretme işini yapan öğretmenler için bir öğretici olarak sorumluluklarını yerine getirmesinde dikkat etmesi gerekenler konusundaki standartlar ve bu standartların uygulanma düzeyi oldukça önemlidir (Gordon, 2013). Bu standartların neler olduğu ve uygulanış şekli ülkelere ve toplumlara göre farklılıklar göstermekle birlikte, istenilen her zaman için en iyi öğretimi gerçekleştirecek ortamı ve insan gücünü oluşturmaktır. Bu noktada başarılı olduğu oranda hedeflerin gerçekleşme oranı artmaktadır (Özer ve Gelen, 2008). Bu nedenle pek çok ülkede öğretmenlik mesleği, öğretmenlerin yetiştirilme biçimleri ve niteliği sorgulanmakta, öğretmen yetiştirme hemen

hemen her eğitim sisteminin önemli sorun alanlarından biri olarak görülerek gerek küresel gerek ulusal bağlamlarda öğretmen yeterlikleri belirlenmektedir.

Dünyada farklı ülkelerde öğretmen yeterliklerine yönelik standartların ve kategorilerin farklı başlıklar altında ve farklı adlarla ifade edilmekle birlikte, uygulamaların öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri, tutum ve anlayışlarını kapsadığı görülmektedir (MEB, 2008; Ministry of Education: New Zealand, 1999; NBPTS, 2002; Ministerial Council on Education, 2003; TDA, 2007; The Teaching Council, 2009, akt. TED, 2009). Farklı ülkelerdeki uygulamalarda her ne kadar yeterliklerin içeriğinde büyük ölçüde örtüşme görülsede, bu yeterliklerin yapılandırılmasında ve ifade ediliş biçiminde farklı modeller kullanılmaktadır. Modellerde ve modellerin dayandığı kavramsal çerçevede farklılıklar, uygulama açısından da farklılıkları beraberinde getirmektedir (TED, 2009).

Türkiye'de öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğretme ve öğrenme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul-aile ve toplum ilişkileri ve program ve içerik bilgisi olmak üzere 6 yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır. Öğretmen yeterliklerinin belirlenme amaçları; milli eğitim hedeflerinin desteklenmesi, ulusal işbirliği ve bilgi paylaşımını daha etkin olarak gerçekleştirmek, öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama, karşılaştırma yapılabilecek bir yapı/sistem oluşturmak, öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık, anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmak, ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak terim ve tanımlamaları içeren bir dil birliği sağlamak, öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak toplum tarafından fark edilmesini ve toplumun gözünde statülerinin yükseltilmesini sağlamak, öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenmesi” için fırsatlar sağlamak ve öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesi oluşturmak olarak ifade edilmektedir (MEB, 2008). Belirlenen bu yeterliklerin;

- Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,
- Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde,
- Öğretmenlerin seçiminde,
- Öğretmenlerin iş başarılarının, performanslarının değerlendirilmesinde,
- Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması beklenmektedir (MEB, 2008).

Öğretmenin işini tanımlamak ve bu işi etkili bir biçimde yapmak için gerekli yeterlikleri belirlemek, toplumun yaşadığı dönüşümü ve değişen ihtiyaçlarını anlamayı, öğretme ve öğrenme sürecinin karmaşıklığını çözümlmeyi

gerektirmektedir (TED, 2009). Bilgi ve teknoloji toplumunun bir getirisi olarak bilgiye, elde edilmesine ve kullanılmasına ilişkin bilimsel görüşlerin dinamik bir yapı sergileyerek değişim göstermesi, sistem içinde önemli bir yere sahip olan öğretmen rollerini de etkilemektedir. Günümüz bakış açısı bilgiyi aktaran öğretmen rollerini reddederek, öğreneni merkeze alan, kolaylaştırıcı ve rehber görevi gören öğretmen modelini kabul etmektedir. Bu durum öğretmenlerde aranan niteliklerin de değişim göstermesine neden olmaktadır. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri değişmez değildir. Belirlenen bu yeterliklerin ve performans göstergelerinin eğitim sürecinde yer alan tüm paydaşların eleştirel görüş ve önerilerine açık olup uygulama sonuçları ve araştırmalar doğrultusunda sürekli olarak geliştirilip güncelleştirilmesi son derece önemlidir (Şimşek, 2012).

Alan yazın incelendiğinde öğretmen yeterliklerine yönelik ulusal ve uluslararası pek çok çalışmanın gerçekleştirildiği hatta öğretmen yeterliklerinin, öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri ile ilgili pek çok araştırmanın odağı haline geldiği görülmektedir (Ball and Cohen, 1999; Darling-Hammond, Wise ve Klein, 1999; World Bank, 2005; Darling-Hammond, 2000; Guo, Piasta, Justice ve Kaderavek, 2010; Grand and Gillette, 2006; Imig ve Imig, 2006; Rothstein, 2009; Yalçın İncik ve Kılıç, 2014; Caprara, Barbaranelli, Steca ve Malone, 2006; Goddard, Hoy ve Woolfolk, 2000). Gerçekleştirilen araştırmaların bir kısmı ise öğretmen yeterliklerinin neler olması, hangi kategorilerde ele alınması gerektiği ve öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının yeterliklerin tamamına ya da alt yeterliklere sahip olma derecelerini belirlemeye yöneliktir (Akkuzu, 2011; Çiltaş ve Akıllı, 2011; Akbaşı, 2010; Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2010; Arslan ve Özpınar, 2008; Karacaoğlu, 2008; Özer ve Gelen, 2008; Özabacı ve Acat, 2005; Can, 2004; Sünbül, 1996; Şeker, Deniz ve Görgen, 2004; Shulman, 1987; Kulaksızoğlu, 1995).

Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin tanımlanarak standartlaştırılması, uygulama boyutunu da içine alması gereken bir süreçtir. Mesleki yeterliklerin oluşturulması ve değişen ihtiyaç ve gelişmeler ışığında geliştirilmesi hizmet öncesi eğitim ile hizmet içi eğitim başta olmak üzere pek çok uygulama alanını kapsayan karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç içinde önemli yer tutan paydaşların görüşleri, değerlendirmeler dikkate alınmadan sadece MEB tarafından bürokratik işlemler sürdürülerek oluşturulması kuramsal bir çalışma ortaya konulmasından başka bir işe yaramayacaktır. Bu bağlamda bu araştırmada öğretmen yeterliklerinin; hizmet öncesi öğretmen eğitimi, öğretmen eğitimi programları ve öğretmenlik uygulamaları ile ilişkilendirilebilmesi için eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ile pedagojik formasyon programı öğrencilerinin aldıkları eğitimin MEB tarafından belirlenen öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılamada yeterli olup olmadığı ve kendilerinin bu yeterliklere sahip olup olmadıklarını nedenleriyle incelemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1. Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerine ilişkin görüşleri nasıldır?
2. Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerine eklenmesi gereken yeterliklere yönelik görüşleri nelerdir?
3. Eğitim fakültesi öğretmen adaylarının aldıkları lisans eğitiminin, öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayabilmesine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Pedagojik formasyon öğretmen adaylarının aldıkları formasyon eğitiminin öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayabilmesine yönelik görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999). Veri toplama tekniği olarak hem nicel hem nitel boyutları içeren karma yöntem kullanılmıştır. Farklı yöntemlerin birlikte kullanılması toplanan verilerin ve bu verilere dayanarak yapılan açıklamaların doğruluğunun ve geçerliğinin saptanmasında önemli bir etkidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılında, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıflarında ve pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim görmekte olan toplam 500 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, yakın çevrede bulunan, ulaşılması kolay ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örnekleme olarak tanımlanabilir (Erkuş, 2009). Çalışma grubunu oluşturan eğitim fakültesi öğretmen adaylarının 4. sınıftan seçilmesinin nedeni öğretmenlik mesleğine ilişkin bütün dersleri almış olmalarıdır. Pedagojik formasyon programında öğrenim gören adaylar da eğitimleri sonucunda “aday öğretmen” olarak kabul edildikleri için araştırmanın çalışma grubuna dahil edilmişlerdir. Çalışma grubunun 326’sını (%65,2) kadın, 174’ünü (%34,8) erkek öğretmen adayı oluşturmaktadır. Kadın öğretmen adaylarının 208’i (%41,6) eğitim fakültesinde, 118’i (%23,6) pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim görmektedir. Erkek öğretmen adaylarının 97’si (%19,4) eğitim fakültesinde, 77’si (%15,4) pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim görmektedir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 305’i (%61) eğitim fakültesinde, 195’i (%39) pedagojik formasyon sertifika programında öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket ve açık uçlu soru formu ile elde edilmiştir. Anketin hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünün 2008 yılında yayınladığı

“Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”nden yararlanılmıştır. Bakanlık tarafından ortaya konan 6 yeterlik alanının alt yeterlikleri anket maddesi haline getirilerek 31 maddeden oluşan 5’li Likert tipinde bir anket elde edilmiştir. Araştırmada ayrıca katılımcıların görüşlerini olduğu gibi yansıtabilmek için iki açık uçlu sorudan oluşan bir açık uçlu soru formu geliştirilmiştir. Açık uçlu soru formu hazırlanırken cevaplayana herhangi bir ipucu verilmemesine dikkat edilmiştir. Bu tür bir yaklaşım derinlemesine ve orijinal cevaplar alınmasına yardımcı olmaktadır (Best ve Kahn, 1989). Anket ve açık uçlu soru formu, kapsam geçerliliğini belirlemek üzere 5 uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar veri toplama araçlarını, araştırmanın amacına uygunluk, yönergelerin, içeriğin ve yanıtlama biçiminin anlaşılabilirliği açısından değerlendirmişlerdir. Alan uzmanlarından alınan dönütler sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak formlar uygulanmıştır.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan problemlere yönelik anket formları ile elde edilen verilerin gerekli istatistiksel çözümleri için SPSS programından yararlanılarak, demografik değişkenler betimsel istatistikler olan; (f) frekans ve (%) yüzde ile yorumlanmıştır. Açık uçlu soru formu ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanarak düzenlenmiştir. Kodlanan veriler incelenerek benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmış, birbiriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu süreçte görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodlar belirlenmiş ve Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak kodlayıcılar arasındaki uyum hesaplanmıştır. Eğitim fakültesi öğrencilerine uygulanan açık uçlu soru formundaki birinci sorunun uyum yüzdesi .97 ikinci sorunun uyum yüzdesi .98’dir. Pedagojik formasyon öğrencilerine uygulanan açık uçlu soru formundaki birinci sorunun uyum yüzdesi .93 ikinci sorunun uyum yüzdesi ise .96 olarak hesaplanmıştır. Uyum yüzdesinin % 70 veya daha üstü olması kodlayıcılar arasındaki güvenilirliğin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir. Temalara ilişkin kodların frekansları tablolar halinde sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları dört başlık altında aşağıda sırasıyla ortaya konulmuştur.

Eğitim Fakültesi ve Pedagojik Formasyon Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Yeterliklerine Yönelik Görüşleri

Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerine yönelik görüşleri nasıldır?” alt problemine ilişkin anket maddelerine eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları tarafından verilen yanıtların yüzde ve frekanslarına Tablo 1’de, pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adayları tarafından verilen yanıtların yüzde ve frekanslarına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Yeterliklerine Yönelik Görüşleri

Anket Madde No	Kesinlikle Yeterliyim		Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yetersizim		Kesinlikle Yetersizim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	140	45,9	134	43,9	24	7,9	1	0,3	1	0,3	300	98,4
2.	124	40,7	151	49,5	23	7,5	6	2	-	-	304	99,7
3.	128	42	143	46,9	25	8,2	2	0,7	5	1,6	303	99,3
4.	117	38,4	141	46,2	42	13,8	3	1	-	-	303	99,3
5.	87	28,5	155	50,8	51	16,7	10	3,3	1	0,3	304	99,7
6.	85	27,9	144	47,2	59	19,3	15	4,9	1	0,3	304	99,7
7.	76	24,9	137	44,9	65	21,3	19	6,2	5	1,6	302	99
8.	79	25,9	141	46,2	63	20,7	10	3,3	4	1,3	297	97,4
9.	113	37	143	46,9	42	13,8	5	1,6	1	0,3	304	99,7
10.	116	38	150	49,2	34	11,1	1	0,3	1	0,3	302	99
11.	144	47,2	127	41,6	26	8,5	3	1	3	1	303	99,3
12.	117	38,4	134	43,9	35	11,5	9	3	2	0,7	297	97,4
13.	88	28,9	143	46,9	64	21	5	1,6	1	0,3	301	98,7
14.	86	28,2	136	44,6	68	22,3	13	4,3	2	0,7	305	100
15.	96	31,5	134	43,9	60	19,7	11	3,6	1	0,3	302	99
16.	86	28,2	127	41,6	76	24,9	13	4,3	2	0,7	304	99,7
17.	104	34,1	143	46,9	48	15,7	7	2,3	2	0,7	304	99,7
18.	77	25,2	148	48,5	65	21,3	13	4,3	1	0,3	304	99,7
19.	77	25,2	165	54,1	45	14,8	5	1,6	2	0,7	294	96,4
20.	63	20,7	140	45,9	81	26,6	18	5,9	2	0,7	304	99,7
21.	71	23,3	143	46,9	74	24,3	15	4,9	1	0,3	304	99,7
22.	75	24,6	139	45,6	73	23,9	16	5,2	2	0,7	305	100
23.	80	26,2	137	44,9	64	21	14	4,6	-	-	295	96,7
24.	106	34,8	155	50,8	39	12,8	2	0,7	-	-	302	99
25.	93	30,5	148	48,5	56	18,4	7	2,3	-	-	304	99,7
26.	70	23	127	41,6	88	28,9	15	4,9	2	0,7	302	99
27.	93	30,5	133	43,6	66	21,6	11	3,6	1	0,3	304	99,7
28.	89	29,2	144	47,2	60	19,7	8	2,6	2	0,7	303	99,3
29.	90	29,5	129	42,3	68	22,3	13	4,3	4	1,3	304	99,7
30.	73	23,9	152	49,8	66	21,6	9	3	1	0,3	301	98,7
31.	82	26,9	142	46,6	62	20,3	15	4,9	3	1	304	99,7

Tablo 3 incelendiğinde eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerini temsil eden anket maddelerine yönelik görüşlerinin “Kesinlikle Yeterliyim” ve “Yeterliyim” düzeylerinde olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “*Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim*” (1-8. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri “*Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme (M.1)*” (%45,9) ve “*Ulusal ve evrensel değerlere önem vermedir*” (M.3) (%42). Öğretmen adaylarının kendilerini en yüksek düzeyde “Yetersiz” gördükleri alt yeterlikler ise “*Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama (6. madde)*” (%4,9), “*Kişisel gelişimi sağlama (M.5)*” (%3,3) ve “*Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirmedir (M.8)*” (%3,3).

Öğretmen adaylarının “*Öğrenciyi Tanuma*” (9-12. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi “*Öğrenciye değer vermedir (M.11)*” (%47,2). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Öğrenciye rehberlik etmek (M.12)*” (%3) ve “*Gelişim özelliklerini tanımadır (M.9)*” (%1,6).

Öğretmen adaylarının “*Öğretme ve Öğrenme Süreci*” (13-19. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri “*Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme (17. madde)*” (%34,1), “*Zaman yönetimi (M.18)*” (%25,2) ve “*Davranış yönetimidir (M.19)*” (%25,2). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Zaman yönetimi (M.18)*” (%4,3) ve “*Materyal hazırlamadır (M.14)*” (%4,3).

Öğretmen adaylarının “*Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme*” (20-23. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri “*Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirmedir (M.23)*” (%26,2). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme (20. madde)*” (%5,9), “*Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencilerin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama (M.22)*” (%5,2), “*Değişik öğrenme yöntemlerini kullanarak öğrencilerin öğrenmelerini ölçme (M.21)*” (%4,9) ve “*Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirmedir (M.23)*” (%4,6).

Öğretmen adaylarının “*Okul Aile ve Toplum İlişkileri*” (24-28. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi “*Çevreyi tanımadır (M.24)*” (%34,8), En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Okulu kültür merkezi durumuna getirme (M.26)*” (%4,9) ve “*Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkide tarafsızlıktır (M.27)*” (%3,6).

Öğretmen adaylarının “*Program ve İçerik Bilgisi*” (29-31.maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi “*Türk milli eğitiminin amaçları ve ilkelerini eğitim öğretim*

faaliyetlerine yansıtılabilmidir (M.29)” (%29,5), En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “Özel alan öğretim programını izleme, değerlendirme ve geliştirme (31. madde)” (%4,9) ve “Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkide tarafsızlıktır (M.27)” (%3,6). “Türk milli eğitiminin amaçları ve ilkelerini eğitim öğretim faaliyetlerine yansıtılabilmidir (M.29)” (%4,3).

Tablo 2. Pedagojik Formasyon Sertifika Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Yeterliklerine Yönelik Görüşleri

Anket Madde No	Kesinlikle Yeterliyim		Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yetersizim		Kesinlikle Yetersizim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.	94	48,2	82	42,1	16	8,2	-	-	-	-	192	98,5
2.	76	39	100	51,3	13	6,7	2	1	2	1	193	99
3.	102	52,3	71	36,4	19	9,7	1	0,5	-	-	193	99
4.	78	40	88	45,1	25	12,8	1	0,5	1	0,5	193	99
5.	58	29,7	90	46,2	41	21	3	1,5	2	1	194	99,5
6.	38	19,5	92	47,2	56	28,7	7	3,6	2	1	195	100
7.	35	17,9	80	41	62	31,8	13	6,7	3	1,5	193	99
8.	57	29,2	79	40,5	44	22,6	10	5,1	3	1,5	193	99
9.	52	26,7	102	52,3	37	19	2	1	-	-	193	99
10.	80	41	92	47,2	21	10,8	1	0,5	1	0,5	195	100
11.	123	63,1	66	33,8	6	3,1	-	-	-	-	195	100
12.	83	42,6	75	38,5	29	14,9	3	0,3	-	-	190	97,4
13.	40	20,5	93	47,7	50	25,6	6	3,1	2	1	195	100
14.	34	17,4	91	46,7	55	28,2	12	6,2	2	1	195	100
15.	39	20	101	51,8	44	22,6	8	4,1	2	1	194	99,5
16.	59	30,3	65	33,3	47	24,1	21	10,8	1	0,5	193	99
17.	61	31,3	74	37,9	45	23,1	11	5,6	1	0,5	192	98,5
18.	39	20	94	48,2	49	25,1	10	5,1	2	1	194	99,5
19.	44	22,6	92	47,2	50	25,6	5	2,6	1	0,5	192	98,5
20.	31	15,9	88	45,1	59	30,3	13	6,7	2	1	193	99
21.	35	17,9	87	44,6	57	29,2	13	6,7	2	1	194	99,5
22.	44	22,6	90	46,2	46	23,6	13	6,7	2	1	195	100
23.	42	21,5	105	53,8	38	19,5	8	4,1	1	0,5	194	0,5
24.	76	39	93	47,7	22	11,3	3	1,5	-	-	194	99,5
25.	68	34,9	84	43,1	34	17,4	8	4,1	-	-	194	99,5
26.	46	23,6	75	38,5	54	27,7	16	8,2	3	1,5	194	99,5
27.	61	31,3	74	37,9	44	22,6	11	5,6	3	1,5	193	99
28.	55	28,2	74	37,9	49	25,1	11	5,6	2	1	191	97,9
29.	45	23,1	82	42,1	54	27,7	11	5,6	3	1,5	195	100
30.	45	23,1	81	41,5	52	26,7	11	5,6	1	0,5	190	97,4
31.	44	22,6	79	40,5	57	29,2	14	7,2	1	0,5	195	100

Tablo 2 incelendiğinde pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerini temsil eden anket maddelerine yönelik görüşlerinin eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen

adaylarının görüşlerine benzer olarak “Kesinlikle Yeterliyim” ve “Yeterliyim” düzeylerinde olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “*Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim*” (1-8. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri “*Ulusal ve evrensel değerlere önem verme*” (M.3) (%52,3) ve “*Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı göstermedir* (M.1)” (%48,2). Öğretmen adaylarının kendilerini en yüksek düzeyde “Yetersiz” gördükleri alt yeterlikler ise “*Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama* (M.7)” (%6,7), “*Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirmedir* (M.8)” (%5,1) ve “*Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlamadır* (M.6)” (%3,6).

Öğretmen adaylarının “*Öğrenciyi Tanıma*” (9-12. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi “*Öğrenciyeye değer vermedir* (M.11)” (%47,2). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi ise “*Öğrenciyeye rehberlik etmektir* (M.12)” (%0,3).

Öğretmen adaylarının “*Öğretme ve Öğrenme Süreci*” (13-19. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadesi “*Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme* (M.17)” (%31,3) ve “*Davranış yönetimidir* (M.19)” (%22,6). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Ders dışı etkinlikler düzenleme* (M.16)” (%10,8), “*Materyal hazırlama* (M.14) (%6,2), “*Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme* (M.17)” (%5,6) ve “*Zaman yönetimidir* (M.18)” (%5,1).

Öğretmen adaylarının “*Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme*” (20-23. maddeler) yeterlik alanında en yüksek düzeyde “Kesinlikle Yeterliyim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri “*Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencilerin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama* (M.22)” (%22,6) ve “*Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirmedir* (M.23)” (%21,5). En yüksek düzeyde “Yetersizim” yönünde görüş bildirdikleri alt yeterlik ifadeleri ise “*Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme* (M.20)” (%6,7), “*Değişik öğrenme yöntemlerini kullanarak öğrencilerin öğrenmelerini ölçme* (M.21)” (%6,7) ve “*Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencilerin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlamadır* (M.22)” (%6,7).

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yeterliklerine Eklenmesi Gereken Yeterliklere Yönelik Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerine eklenmesi gereken yeterliklere yönelik görüşleri araştırılmış, katılımcıların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yeterliklerine Eklenmesi Gereken Yeterliklere Yönelik Görüşleri

Öğrenim Görülen Program	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Eğitim Fakültesi	39	12,8	249	81,6
Pedagojik Formasyon	22	11,3	51	26,2

Tablo 3 incelendiğinde eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının 39'unun (%12,8) öğretmen yeterliklerine eklenmesi gereken yeterlikler olduğunu düşünürken 249'unun (81,6) MEB tarafından belirlenen yeterlikleri yeterli bulduğu görülmektedir. Pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının ise 22'si (%11,3) öğretmen yeterliklerine eklenmesi gereken yeterlikler olduğunu düşünürken 51'i (%26,2) MEB tarafından belirlenen yeterlikleri yeterli görmektedir. Eğitim fakültesinde öğrenim gören ve yeterlikleri eksik gören öğretmen adayları öğretmenlik mesleği yeterliklerine en çok hoşgörü, empati kurma, öğrenci sevgisi ve öğrenciler ile iyi ilişkiler kurma yeterliklerinin eklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Pedagojik formasyon programında öğrenim gören ve yeterlikleri eksik gören öğretmen adayları ise en çok demokratik olma ve teknolojiyi kullanma yeterliklerinin eklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitiminin Öğretmenlik Mesleği Yeterliklerini Karşılabilmesine Yönelik Görüşleri

Araştırmamızın üçüncü alt problemde eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının aldıkları lisans eğitiminin, öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayabilmesine yönelik görüşleri araştırılmış, katılımcıların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 4'de ve Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitiminin Öğretmen Yeterliklerini Karşılabilmesine Yönelik Görüşleri

Öğrenim Görülen Program	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Eğitim Fakültesi	201	65,9	83	27,2

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının 201'i (%65,9) lisans eğitimlerinin öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayacağını düşünürken 83'ü (%27,2) lisans eğitimini yeterli görmemektedir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Lisans Eğitimini Yetersiz Görmeye Nedenleri

Yetersiz Görülen Uygulama	f
Uygulama eksikliği	22
Yetersiz mesleki (lisans) eğitim	9
Yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasında yaşanan hatalar	8
Öğretim elemanlarının özel alan bilgisi yetersizliği	3
Öğretim elemanı sayısının yetersizliği	1
Teknolojik donanım yetersizliği	1

Öğretmen adayları aldıkları eğitimde belirtilen yeterlikleri karşılamada en çok uygulama ve ilkesinin göz ardı edildiğini ifade etmektedirler. Bununla birlikte öğretmem adayları yetersiz ve yapılandırmacı yaklaşımın hatalı uygulandığı bir eğitim aldıklarını düşünmektedirler. Öğretmen adaylarına göre lisans eğitimini yetersiz görmelerinin bir diğer etkeni ise öğretim elemanlarının özel alan bilgisi yeterliklerinin az olması ve öğretim elemanı sayısı yetersizliğidir.

Pedagojik Formasyon Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Lisans Formasyon Eğitiminin Öğretmenlik Yeterliklerini Karşılabilmesine Yönelik Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt probleminde pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının aldıkları formasyon eğitiminin, öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayabilmesine yönelik görüşleri araştırılmış, katılımcıların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 6 ve Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Programının Öğretmen Yeterliklerini Karşılabilmesine Yönelik Görüşleri

Öğrenim Görülen Program	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
Pedagojik Formasyon	11	5,6	72	36,9

Pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının ise 11'i (%5,6) programın öğretmenlik mesleği yeterliklerini karşılayacağını düşünürken 72'si (%36,9) programı yeterli görmemektedir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Programını Yetersiz Görme Nedenleri

Yetersiz Görülen Uygulama	f
Programın kısa zamana sıkıştırılması	41
Uygulama eksikliği	16
Yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasında yaşanan hatalar	15
Programın yetersiz kalması	11
Genel kültür ve çok kültürlü eğitim eksikliği	3
Öğretim elemanlarının yetersizliği	1
Sınıfların kalabalık olması	1
Programın bürokratik anlayışla sunulması	1

Pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adayları gerekli yeterlikleri edinmelerinde en çok programın kısa zamana sıkıştırılması, uygulama eksikliğini ve yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasında yaşanan hataları bir engel olarak gördüklerini ifade etmektedirler. Öğretmen adaylarına göre programın yetersiz kalması, genel kültür ve çok kültürlü eğitime yönelik eğitim eksikliği, öğretim elemanlarının yetersizliği, sınıfların kalabalık olması ve bürokratik anlayış öğretmenlik mesleği yeterliklerinin kazandırılmasının önündeki diğer engellerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen adaylarının “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”ne ilişkin görüşleri şöyledir:

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının kendilerini en çok yeterli buldukları alt yeterlikler; öğrencilere değer verme-anlama ve saygı gösterme ile öğrencilere değer vermedir. Elde edilen bu sonuç Karacaoğlu (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları yeterliklerin başında öğrenciye değer verme gelmektedir. Öğretmen adaylarının kendilerini en çok yetersiz buldukları alt yeterlik ise okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamadır. Öğretmen adaylarının kendilerini en yoğun derecede yetersiz gördükleri yeterlik alanının ise "*Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme Ve Değerlendirme*" olduğu görülmektedir.

Pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının kendilerini en çok yeterli buldukları alt yeterlikler; öğrencilere değer verme ve ulusal ve evrensel değerlere önem verme iken en yetersiz buldukları alt yeterlikler; ders dışı etkinlikler düzenleme ile okulu kültür merkezi durumuna getirmedir. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları gibi pedagojik formasyon programında öğrenim gören öğretmen adaylarının da kendilerini en yoğun derecede yetersiz gördükleri yeterlik alanının “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme” olduğu görülmektedir. Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın sonuçları ile paralel sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırma örneklemini öğretmenlerden oluşan çalışmalarda öğretmenlerin oldukça büyük bir kısmının ölçme ve değerlendirme konusunda kendilerini yetersiz yada eksik bulduklarını göstermiştir. (Temel, 1991; Güven, 2001; Çakan, 2004).

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının çoğu MEB tarafından belirlenen yeterlikleri yeterli görülmektedir. Yeterlikleri eksik gören öğretmen adayları öğretmenlik mesleği yeterliklerine en çok hoşgörü, empati kurma, öğrenci sevgisi ve öğrenciler ile iyi ilişkiler kurma yeterliklerinin eklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Yanpar-Yelken, Çelikkaleli ve Çapri (2008) tarafından yapılan çalışmada da bu araştırma bulguları ile paralel sonuç elde edilmiş ve öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretmenlerde bulunması gereken en önemli kişilik özellikleri hoşgörülü, saygılı, hümanist ve iletişim becerisine sahip olma şeklinde sıralanmıştır. Pantic ve Wubells (2010) de yaptıkları çalışmada, pozitif insani ilişkiler inşa etmeyi ve öğretmenlerin kendilerini meslek ile öğrencilere adanmalarını mesleğin önemli yeterlikleri olarak vurgulamışlardır.

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre eğitim fakültesinde verilen eğitim öğretmen yeterliklerini karşılamada büyük bir oranda yeterlidir. Öğretmen yeterliklerini karşılamada yaşanan en önemli sorunlar ise uygulama

eksikliğidir. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarına göre formasyon eğitimi öğretmen yeterliklerini karşılamada yetersiz kalmaktadır. Formasyon eğitimi çok kısa bir zamana sıkıştırılmakta bu durum da yeterliklerin karşılanmasını olumsuz etkilemektedir. Bu programda öğrenim gören öğretmen adayları da eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları gibi uygulama eksikliğini programın yetersizliğinin en önemli nedenlerinden biri olarak görmektedir. Her iki programda öğrenim gören öğretmen adayları yapılandırıcı yaklaşımın uygulanmasında yaşanan hataları yetersizliğin önemli nedenlerinden biri olarak görmektedirler.

Yapılan araştırmada eğitim fakültesi 4. sınıf ve pedagojik formasyon sertifika programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerine yönelik görüşleri ortaya konulmuştur. Öğretmenlik mesleğinin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilebilmesi için, alana özgü bilgi ve becerilerin hem öğretmen yetiştirme politikaları, hem de öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarını yeniden gözden geçirerek düzenlemeler yapmaları ile mümkündür (MEB, 2008). Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

- Öğretmen adayları için hazırlanacak eğitim programları öğretmen adaylarının yeterlik inançlarını yükseltmeye yönelik geliştirilerek halen kullanılmakta olan programlar bu doğrultuda yeniden gözden geçirilebilir.
- Eğitim fakültelerinin var olan öğretim elemanı ve alt yapı eksiklikleri giderilmelidir. Bu nedenle öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısını azaltmak için gerekli önlemler alınabilir. Ayrıca sınıf, lab. vb. fiziksel tesis ve teknolojik donanım eksiklikleri giderilerek çağın gerekli kıldığı öğretim ortamları oluşturulabilir. Bu konuda Rots, Aelterman, Vlerick, ve Vermeulen (2007) yaptıkları araştırmada, eğitim fakültelerinde öğretmenlere sağlanacak desteğin öğretmenlerin mesleki oryantasyonunda önemli bir unsur olduğunu belirtmişlerdir.
- Eğitim fakültelerinde öğretmenlik mesleği uygulamaları için daha çok zaman ayrılabilir. Bunu sağlayabilmek için öğretmenlik uygulaması faaliyetleri 2. sınıfta başlayabilir. Ayrıca öğretmenlik uygulaması derslerinin daha işlevsel bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için alanda çalışan uzman öğretmenlerin rehberlik yapması sağlanabilir. McAllister ve Irvine (2000) da yaptıkları çalışmada, öğretmenlik uygulamalarında okul ve fakültelerdeki sorumlu rehber uzmanların, öğretmen adaylarının yaşadıkları öğretimsel sorunları çözmelerinde destek olmalarının olumlu etkisini ifade etmişlerdir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerini daha üst düzeyde kazanabilmeleri için öğretim elemanlarının gerekli önlemleri almaları sağlanabilir. Bu bağlamda teorik ders saatleri azaltılıp uygulamalı ders saatleri artırılabilir. Ayrıca çağın gerektirdiği eğitim-öğretim ortamlarını oluşturabilmeleri ve öğretim hizmetini gerçekleştirebilmeleri için öğretim

elemanlarına uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri sunulabilir.

- Pedagojik formasyon programı lisans eğitimine dağıtılabilir.
- Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri performans göstergeleri alandaki bütün paydaşların (öğretmen adayı, öğretmen, öğretim elemanı, MEB, YÖK) görüşleri dikkate alınarak yeniden oluşturulabilir.
- Pedagojik formasyon programı ve eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile ilgili yapılacak betimsel çalışmalarda yeterlik inancı üzerinde etkisinin olma olasılığı olan değişkenler (cinsiyet, lise öğrenim türü, mesleği tercih etme nedeni, sınıf, akademik başarı) etkilerinin araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaşı, S. (2010). Öğretmen yeterlilikleri hakkında ilköğretim denetçilerin görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 13-36.
- Akkuzu, N. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki yeterlilikleri ve mesleki yeterliliklerini etkileyen faktörler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi: bir yapısal eşitlik modeli örneği. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(4), 2611-2629.
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 38-63.
- Ball, D. L. & Cohen, D. K. (1999). Developing practice, developing practitioners. In L. Darling Hammond & G. Sykes (Eds.), *Teaching as the learning profession: Handbook of policy and practice* (pp.3-32). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (1989). *Research in education* (6th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin geliştirilmesi ve etkili öğretmen davranışları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 103-119.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P. & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44, 473-490.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: ilk ve ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 99-114.
- Çiltaş, A. ve Akıllı, M. (2011). Öğretmenlerin pedagojik yeterlilikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (4), 64-72.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: a review of state policy evidence. *Education Policy Analysis Archives*, 8(1), 1-44.
- Darling-Hammond, L., Wise, A. E. & Klein, S. P. (1999). *A license to teach: Raising standards for teaching*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Goodson, I. & Hargreaves, A. (2005). Series editors' preface. In A. Harris ve D. Mujs. *Improving schools through teacher leadership* (pp.vii-vix). New York: Open University Press.
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (İkinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Goddard, R. D., Hoy, W. K. & Woolfolk Hoy, A. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and effect on student achievement. *American Education Research Journal*, 37(2), 479-507.
- Gordon, T. (2013). Etkili öğretmenlik eğitimi. Çev: Şermin Karakale, Ankara: Profil Yayıncılık.
- Grant, C. A. & Gillette, M. (2006). A candid talk to teacher educators about effectively preparing teachers who can teach everyone's children. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 292-299.
- Guo, Y., Piasta, S.B., Justice, L.M. & Kaderavek, J.N. (2010). Relations among preschool teachers' self-efficacy, classroom quality, and children's language and literacy gains. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1094-1103.
- Gül, H. (2000). Türkiye'de Kamu yönetiminde hizmet içi eğitim. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 1-14.
- Güven, S. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmede kullandıkları yöntem ve tekniklerin belirlenmesi*. 10. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C.(1997). *Öğretmenlik uygulamaları öğretim teknolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınlar.
- Imig, D. G. & Imig, S. R. (2006). What do beginning teachers need to know? *Journal of Teacher Education*, 57(3), 286-291.
- Karacaoğlu, Ö.C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzcü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (1995). Öğretmenlik Mesleğinin Ahlaki İlkeleri Konusunda Bir Deneme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 185-188.
- McAllister, G. & Irvine, J.J. (2000). Cross cultural competency and multicultural teacher education. *Review of Educational Research*, 70, 3-24.
- MEB (2008). *Öğretmen yeterlikleri. Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M.(1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Özabacı, N ve Acat, M.B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleriyle ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 11(42), 195-209.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 39-55.
- Pantic, N. & Wubells, T. (2010). Teacher competencies as a basis for teacher education. Views of Serbian teacher and teacher educators. *Teaching and Teacher Education* 26, 694-703.
- Rothstein, J. (2009). Teacher quality in educational production: tracking, decay, and student achievement. National Bureau Of Economic Research. Working Paper 14442 Retrieved June 16, 2014 from <http://www.nber.org/papers/w14442>.
- Rots, I., Aelterman, A., Vlerick, R. & Vermeulen, K. (2007). Teacher education, graduates' teaching commitment and entrance into the teaching profession. *Teacher and Teacher Education*, 23, 543-556.
- Saracaoğlu, A.S. (1992). *Türk ve japon öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması*. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 65.
- Shulman, L. (1987). Knowledge and teaching: foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.

- Sünbül, A.M. (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. *Eğitim Yönetimi*, 2(4), 597-607.
- Sünbül, A.M. ve Arslan, C. (2006). Öğretmen yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 217-231.
- Şeker, H., Deniz, S. ve Görgeç, İ. (2004). Öğretmen yeterlikleri ölçeği. *Milli Eğitim*, 32(164), 105-118.
- Şimşek, H. (2012). Eğitim sisteminde öğretmenin rolü ve öğretmenlik mesleği. İçinde Memduhoğlu, H.B. V ve Yılmaz, K. (Edt.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 253-278). Ankara: Pegem Akademi.
- Temel, A. (1991). “Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme Sorunları”. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 18, 23-27.
- TED (2009). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Varış, F. (1973). *Öğretmen yetiştirme üzerine*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 50. Yıla Armağan, No: 36.
- World Bank, (2005). Learning to teach in the knowledge society. Final Report. by Task Manager Juan Manuel World Bank.
- Yalçın İncik, E. & Kılıç, E. (2014). Attitudes regarding the teaching profession, professional efficacy beliefs and vocational self-esteem of teacher candidates enrolled at education faculties and pedagogic formation programmes. *International Journal of Social. Sciences. & Education*, 4(2), 380-391.
- Yanpar Yelken, T., Çelikkaleli, Ö. & Çapri, B. (2008). Eğitim Fakültesi Kalite Standartlarının belirlenmesine yönelik öğretmen adayı görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 191-215.
- Yurdugül, H., Erdem, M. ve Seferoğlu, S. (2010). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının görüşleri. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II Bildiriler Kitabı*, 332-342.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SUMMARY

Standardization of general competencies of teaching profession is a difficult process. Forming these professional competencies is a complex and tough task covering in-service and pre-service trainings. It is essential to expose the competencies by the joint studies with Ministry of National Education (MONE) and universities. The aim of this research is to find out whether this very program satisfies the qualifications of teaching identified by Ministry of National Education (MONE) or not and how the prospective teachers see themselves in terms of these qualifications in the context of pre-service teaching training, teaching training programmes and teaching practice according to their opinions.

The sample group of the research was formed by 500 prospective teachers in 2013-2014 instruction year at Mersin University, Education Faculty and Pedagogical Formation Programme. The questionnaire was prepared via “General Qualifications of Teaching Profession” form published by General Directorate of Teacher Training and Developing Profession in 2008. The questionnaire was formed by 31 items taken from 6 competency areas in 5-point Likert type scale. Moreover, 2 open-ended questions were created to reflect the opinions of the participants as so. The questions were developed as in order not to give any clue to the students for their answers. This approach helps to receive original and detailed answers from the students (Best and Kahn, 1989). The open ended questions were created by the assistance of five domain experts in “education programmes and instruction” department as well. The experts reviewed the questions in terms of relevancy for the goal of the research, content validity of the questions, clarity of the instruction part. The form was finalized after receiving the feedbacks from the experts. While the quantitative data were analyzed via SPSS programme the qualitative data were analyzed by frequency and percentage. The data received from open-ended questions answers were analyzed by quantitative content analysis. The main aim of the content analysis is to access concepts and relations to explain the data. What is done in content analysis is to bring similar data together under certain terms and themes and organize the data for readers to understand easily (Yıldırım and Şimşek, 2008, p.227). The data were analyzed in four stages. These stages are: 1 coding the data, 2 finding the themes, 3 organizing the codes and themes, 4 comprehending and identifying the data (Yıldırım and Şimşek, 2008, p.228). The answers of the sample group were encoded by two researchers independently. The similar and different codes were grouped and themes were formed.

The opinions of the preprospective teachers related to “General Qualifications of Teaching Profession”:

While the sub qualifications which the education faculty 4th grade students find themselves capable of are; respecting, understanding and valuing the students, the qualifications they find themselves incapable of have been contribution to developing and reforming the school. While the sub qualifications which the

pedagogical formation programme students find themselves capable of are; valuing the students and caring national-universal values the qualifications they find themselves incapable of have been organising extracurricular activities and converting school to a cultural center. While the education faculty students think that the training they receive at the faculty is well enough to satisfy the “General Qualifications of Teaching Profession” the pedagogical programme students think that the training they receive is not sufficient to satisfy the “General Qualifications of Teaching Profession”. The education faculty students mainly focused on practice problem. The pedagogical programme students focused on the shortness of the programme.

Finally these suggestions were developed after the research study:

- The programmes can be developed in term of promoting their beliefs in the “General Qualifications of Teaching Profession”
- Lack of lecturers and infrastructure should be solved. For that reason the number of the students should be decreased. Furthermore the infrastructure has to be engaged with technology.
- A longer period could be given for teaching practice. In order to implement this idea teaching practice may begin at the 2nd grade and the teachers working at situ may guide the students.
- While the theoretical course hours decrease, practical course hours can be increased. On the other hand the lecturers have to receive in-service trainings to create technological and up-to-date instructional mediums.
- Pedagogic formation programme can be applied at bachelor degree.
- The “General Qualifications of Teaching Profession” can be reformed via the contribution of prospective teachers, teachers, lecturers, MONE, Council of Higher Education)
- Several researches which can be effective on the beliefs of the students related to “General Qualifications of Teaching Profession” could be made in terms of gender, secondary school, vocational preference, grade, academic success and etc.)